

**STATISTISCHE ANALYSES VAN
1000 VOW/QFT
VERZAMELD GEDURENDE 2011**

B.B.v.Ag BELGISCHE BEROEPSVERENIGING VOOR ARBEIDSGENEESHEREN

Prof. Catherine HELLEMANS
Laboratoire de Psychologie du Travail
et Psychologie Économique (LAPTÉ)
Université Libre de Bruxelles

Januari 2012

INHOUDSOPGAVE

I. INLEIDING.....	3
II. ONTVANGEN, GECODEERDE EN GEWEERDE VRAGENLIJSTEN.....	4
III. BESCHRIJVENDE ANALYSES VAN DE STEEKPROEF	4
IV. STRESS OP HET WERK.....	7
V. ANALYSES VAN DE MODULES	7
Module 1: Psychosociale factoren	7
Module 2: Fysieke arbeidsomstandigheden	12
Module 3: Veiligheid.....	13
Module 4: Gezondheid	14
Module 5: Werkcapaciteit	18
Module 6: Blijftententie	20
WERKBAARHEID : SYNTHESE VAN DE ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN EN VERGELIJKING TUSSEN 2009 EN 2011	21
VI. CORRELATIEANALYSES	23
VII. KRUISANALYSES: RELATIES TUSSEN DE VERSCHILLENDE DIMENSIES EN DE SOCIOPROFESSIONELE VARIABELEN	24
Stress op het werk	24
Module 1: Psychosociale factoren	25
Module 2: Fysieke arbeidsomstandigheden	27
Module 3: Veiligheid.....	29
Module 4: Gezondheid	30
Module 5: Werkcapaciteit	32
Module 6: Blijftententie	33
VI. SAMENVATTING	35

I. INLEIDING

De Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft een reeks studies uitgevoerd om het concept van „work ability“ grondig te bestuderen; in dit kader werd de VOW/QFT gecreëerd, een vragenlijst die vollediger is dan WAI (Work Ability Index: Ilmarinen, Tuomi & Seitsamo, 2005). Hij is vertaald in het Frans en in het Nederlands en sluit perfect aan bij de eisen die de Belgische wetgeving stelt op het vlak van welzijn op het werk.

De constructie van „VOW/QFT“ (Vragenlijst Over Werkbaarheid/Questionnaire Faculté de Travail), is gebaseerd op WAI en op de vragenlijst voor de Beleving en Beoordeling van Arbeid (VBBA of VT in het Frans). VOW/QFT bestudeert hoe een werknemer het evenwicht tussen zijn eigen kenmerken en eisen waarmee hij wordt geconfronteerd op het werk beleeft; de werkbaarheid wordt gedefinieerd als een evenwicht tussen de kenmerken eigen aan de werknemer (individuele gezondheidstoestand, persoonlijke hulpbronnen, doeltreffendheid, blijfintentie, kennis en capaciteiten) en de eisen die het werk stelt (eisen van de functie, psychosociale belasting, lichamelijke werkdruk, veiligheid op het werk). In 2007 werden 1812 VOW/QFT door werknemers van 45 jaar of meer ingevuld en in 2009 heeft de Belgische Beroepsvereniging voor Arbeidsgeneesheren (B.B.v.Ag.) bijna 1000 VOW/QFT (n = 927) kunnen verzamelen die ingevuld werden door werknemers die werden onderhevig aan een geneeskundig onderzoek.

Dit verslag stelt de resultaten van de analyses van 1000 nieuwe VOW/QFT (n = 975) voor die verzameld werden in 2009 dankzij de Belgische Beroepsvereniging voor Arbeidsgeneesheren (B.B.v.Ag.). Deze nieuwe bevraging is gebaseerd op de VOW/QFT versie van 2010 waar een nieuw item omtrent stress op het werk aan is toegevoegd.

II. ONTVANGEN, GECODEERDE EN GEWEERDE VRAGENLIJSTEN

Wij hebben 975 vragenlijsten van de Belgische Beroepsvereniging voor Arbeidsgeneesheren (B.B.v.Ag.) ontvangen die gecodeerd dienden te worden. Uit de analyse hebben we alle vragenlijsten weggelaten waarbij er voor minstens een module antwoorden ontbraken. Van de 975 ontvangen vragenlijsten werden er 5 uit de analyses geweerd.

III. BESCHRIJVENDE ANALYSES VAN DE STEEKPROEF

De analyses hebben betrekking op 970 respondenten.

De tabel hieronder geeft het aantal respondenten weer voor elke sociodemografische variabele. In het algemeen zijn de respondenten goed verdeeld over de verschillende antwoordcategorieën. Er zijn enkele categorieën waarin de respondenten niet evenwichtig verdeeld zijn. Deze disproportie is echter min of meer een correcte afspiegeling van de actieve bevolking:

- REGIO: de grootste proportie respondenten (58.9%) werkt in Vlaanderen terwijl een kleinere proportie respondenten (11.4%) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werkt,
- STATUUT: een kleine proportie zelfstandigen / mensen die een vrij beroep uitoefenen,
- SECTOR: een kleine proportie werknemers komt uit de primaire sector,
- CONTRACT: een grote proportie werknemers heeft een contract van bepaalde duur (82.8%),
- WERKTIJD: een grote proportie werknemers werkt voltijds (69.0%)
- TYPE UURROOSTER: een grote proportie werknemers werkt overdag (71.1%).

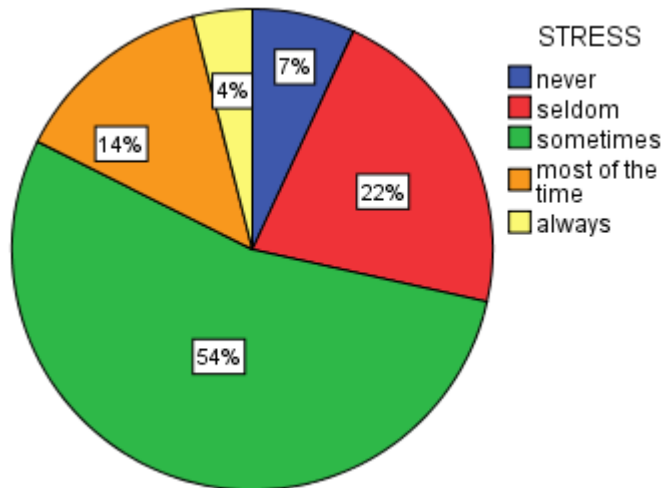
GESLACHT	1	2				
	MAN	VROUW				
	551	417	<i>n</i>			
	56,9	43,1	<i>%</i>			
LEEFTIJD	39,4	<i>gemiddelde</i>				
	952	<i>n</i>				
DEELNEMERS PER COHORTE	1	2	3	4		
	max 29 jaar	30 - 39 jaar	40 - 49 jaar	50 jaar et +		
	219	268	258	207	<i>n</i>	
	23,0	28,2	27,1	21,7	<i>%</i>	
	952					
REGIO	1	2	3			
	VLAAMS	BRUSSELS	WAALS			
	545	105	275			
	58,9	11,4	29,7			
OPLEIDINGS-NIVEAU	1	2	3			
	LAGER	LAAG SEC	HOOG SEC			
	56	206	362	<i>n</i>		
	5,8	21,5	37,7	<i>%</i>		
	4	5	6			
	HOGER KORT	HOGER LANG	UNIVERS			
	214	43	78	<i>n</i>		
	22,3	4,5	8,1	<i>%</i>		
	STATUUT	1	2	3		
		ARBEIDER	BEDIENDE	ZELFST/VRIJ		
482		458	16	<i>n</i>		
50,4		47,9	1,7	<i>%</i>		
JOB	1	2	3	4	5	
	ARBEIDER	WKMEESTER	HANDELAAR	LERAAR	GEZOND/MSCH	
	448	20	26	13	116	
	46,8	2,1	2,7	1,4	12,1	
	6	7	8	9	10	
	POLIT/MILIT	PROF/WTSCH	VRIJ BEROEP	ADMIN BEDIE	ADMIN INTER	
	5	5	7	104	7	
	0,5	0,5	0,7	10,9	0,7	
	11	12	13	14	15	
	TECHN INTER	KADER AD/CO	KADER TECH/IG	DIR/BDF LEIDER	ANDERE	
15	36	29	7	120		
1,6	3,8	3,0	0,7	12,5		
TYPE ACTIVITEIT	1	2	3			
	HAND	DE TWEE	INTELLECT			
	382	325	251	<i>n</i>		
	39,9	33,9	26,2	<i>%</i>		
Y_WERK	Hoe lang werkt u al in het totaal ?					
	18,5	<i>gemiddelde</i>				
	950	<i>n</i>				
Y_WERKGEVER	Hoe lang werkt u al bij uw huidige werkgever ?					
	10,7	<i>gemiddelde</i>				
	942	<i>n</i>				
LEIDINGGEVENDE FUNCTIE	1	2				

	904	NEE 706 78,1	JA 198 21,9			<i>n</i> %
SECTOR		1	2	3	4	
	679	G&K HANDEL 74 10,9	HORECA 31 4,6	GARAGE 17 2,5	ONDERWIJS 19 2,8	<i>n</i> %
		5	6	7	8	
		TRANSPORT 25 3,7	OPB VERVOER 2 0,3	POST & TLCO 9 1,3	BANK & VERZKG 51 7,5	<i>n</i> %
		9	10	11	12	
		GZOND/WLZIJN 175 25,8	DIENST ONDERN 50 7,4	OPENBR BSTR 44 6,5	OVERIGE D 182 26,8	<i>n</i> %
INDUSTRIE		1	2	3	4	5
	375	TEXTIEL 4 1,1	METAAL 137 36,5	BOUW 111 29,6	VOEDING 24 6,4	CHEMIE 37 9,9
		6	7	8	9	
		HOUT PAPIER 5 1,3	GAS WATER ELK 6 1,6	DRUK/UITGEV 1 0,3	OVERIGE IND 50 13,3	<i>n</i> %
LANDBOUW		1	2			
	54	LAND TUIN BW 52 96,3	BOSBW/VISSER 2 3,7			<i>n</i> %
TYPE CONTRACT		1	2	3		
	914	STATUTAIR 38 4,2	COD 757 82,8	CBD 63 6,9		<i>n</i> %
		4	5	6		
		INTERIM 28 3,1	ZELFSTD 16 1,8	ANDER 12 1,3		<i>n</i> %
ARBEIDSREGIME		1	2	3	4	
	922	VOLTIJDS 636 69,0	VOL > & > HALF 154 16,7	HALFTIJD 113 12,3	MINDER D HALF 19 2,1	<i>n</i> %
UURROOSTER		1	2	3		
	906	DAG 650 71,7	VAST PLOEG 34 3,8	WISSELD PLOEG 124 13,7		<i>n</i> %
		4	5	6		
		ONREGELM 59 6,5	NACHT 10 1,1	ANDER 29 3,2		<i>n</i> %
WERKWEEK		Hoeveel uren werkt u effectief gemiddeld per week ?				
		35,35	gemiddelde			
		927	<i>n</i>			

IV. STRESS OP HET WERK

« Voelt u zich gestresseerd tijdens het uitoefenen van uw werk? » :

STRESS	1	2	3	4	5	
	NOOIT	ZELDEN	SOMS	MEESTAL	ALTIJD	
955	66	206	515	130	38	
	7	22	54	14	4	%

Op deze vraag is er een respons van 98.3%. De resultaten geven weer dat de meerderheid van de respondenten (54%) soms stress ervaart op het werk en 72% zich op z'n minst soms gestresseerd voelt; 18% van de respondenten, ofwel bijna 1 werknemer op 5, verklaart altijd gestresseerd te zijn.

V. ANALYSE VAN DE MODULES

De tabellen hieronder presenteren per module:

- de vragen en het aantal respondenten die hebben geantwoord op elk vraag;
- de frequenties (totaal en procentueel) van antwoorden op elke vraag; het meest voorkomende antwoord is aangeduid in het geel;
- het gemiddelde, de standaarddeviatie, het % van personen langs weerkanten van de maatschaal (bijvoorbeeld het % van respondenten die niet akkoord of helemaal niet akkoord zijn en het % van respondenten akkoord of helemaal akkoord), en het aantal van respondenten die tot de berekening van deze gemiddelden, standaarddeviaties en verdelingen hebben bijgedragen.

MODULE 1 – Psychosociale factoren

WERKTEMPO EN HOEVEELHEID WERK	1	2	3	4		
	NOOIT	SOMS	VAAK	ALTIJD		
Moet u extra hard werken om iets af te krijgen?	159	627	141	23		<i>n</i>
950	16,7	66,0	14,8	2,4		%
Werkt u onder tijdsdruk?	158	489	210	95		<i>n</i>
952	16,6	51,4	22,1	10,0		%
Moet u zich haasten op het werk ?	99	549	245	56		<i>n</i>
949	10,4	57,9	25,8	5,9		%
	GEMID- DELDE	STD- DEV	% nooit tot soms*	% vaak tot altijd*		N
	2.2	.60	73.3	26.7		937

* Cut point =]2.5 : Van de minimale waarde tot 2.49 en van 2.50 tot de maximale waarde.

GEBRUIK VAN KENNIS EN LEERMOGELIJKHEIDEN	1	2	3	4		
	NOOIT	SOMS	VAAK	ALTIJD		
Doet uw werk voldoende beroep op al uw vaardigheden of capaciteiten?	34	228	430	233		<i>N</i>
925	3,7	24,6	46,5	25,2		%
Leert u nieuwe dingen op het werk?	69	450	336	102		<i>N</i>
957	7,2	47,0	35,1	10,7		%
Geeft uw werk u het gevoel dat u er iets mee kan bereiken?	94	345	342	163		<i>N</i>
944	10.0	36.5	36.2	17.3		%
	GEMID- DELDE	STD- DEV	% nooit tot soms*	% vaak tot altijd*		N
	2.7	.63	37.9	62.1		908

* Cut point =]2.5

	1	2	3	4		
SOCIALE STEUN	NOOIT	SOMS	VAAK	ALTIJD		
Kunt u, als dat nodig is, uw collega's om hulp vragen?	54	249	300	354		<i>n</i>
957	5,6	26,0	31,3	37,0		%
Voelt u zich op uw werk gewaardeerd door uw collega's?	19	190	465	265		<i>n</i>
939	2,0	20,2	49,5	28,2		%
Kunt u, als dat nodig is, uw directe leiding om hulp vragen?	57	303	260	333		<i>n</i>
953	6,0	31,8	27,3	34,9		%
Voelt u zich op uw werk gewaardeerd door uw directe leiding?	62	269	356	250		<i>n</i>
937	6,6	28,7	38,0	26,7		%
	GEMID-DELDE	STD-DEV	% nooit tot soms*	% vaak tot altijd*		N
	3.0	.66	21.5	78.5		913

* Cut point =]2.5

	1	2	3	4		
MOGELIJKHEID TOT PARTICIPATIE	NOOIT	SOMS	VAAK	ALTIJD		
Heeft u veel te zeggen over wat er gebeurt op uw werkplek?	112	446	286	95		<i>n</i>
939	11,9	47,5	30,5	10,1		%
Kunt u mee beslissen over dingen die met uw werk te maken hebben?	117	414	310	107		<i>n</i>
948	12,3	43,7	32,7	11,3		%
Kunt u met uw directe leiding voldoende overleggen over uw werk?	77	341	329	194		<i>n</i>
941	8,2	36,2	35,0	20,6		%
	GEMID-DELDE	STD-DEV	% nooit tot soms*	% vaak tot altijd*		N
	2.5	.72	53.3	46.7		921

* Cut point =]2.5

	1	2	3	4		
PROBLEMEN MET VERANDERINGEN IN HET TAKENPAKKET	NOOIT	SOMS	VAAK	ALTIJD		
Vindt u het moeilijk u aan te passen als er zich veranderingen voordoen in uw takenpakket?	430	438	63	19		<i>n</i>
950	45,3	46,1	6,6	2,0		%
Bezorgen veranderingen binnen uw takenpakket u problemen?	489	398	50	9		<i>n</i>
946	51,7	42,1	5,3	1,0		%
Heeft het veranderen van uw takenpakket negatieve gevolgen voor u?	503	385	44	12		<i>n</i>
944	53,3	40,8	4,7	1,3		%
	GEMID-DELDE	STD-DEV	% nooit tot soms*	% vaak tot altijd*		N

	1.6	.56	94.4	5.6		935
--	-----	-----	------	-----	--	-----

* Cut point =]2.5

	1	2	3	4		
JOBONZEKERHEID	NOOIT	SOMS	VAAK	ALTIJD		
De kans bestaat dat ik binnenkort mijn job verlies.	577	246	38	41		<i>n</i>
902	64,0	27,3	4,2	4,5		%
Ik voel me onzeker over de toekomst van mijn job.	537	300	50	37		<i>n</i>
924	58,1	32,5	5,4	4,0		%
Ik denk dat ik mijn job zal verliezen in de nabije toekomst.	668	189	22	22		<i>n</i>
901	74,1	21,0	2,4	2,4		%
(-) Ik ben er zeker van dat ik mijn job zal kunnen behouden.	142	190	248	319		<i>n</i>
899	15,8	21,1	27,6	35,5		%
	GEMID- DELDE	STD- DEV	% nooit tot soms*	% vaak tot altijd*		N
	1.6	.66	88.1	11.9		873

* Cut point =]2.5

	1	2				
PLEZIER OP HET WERK	NEEN	JA				
(-)Ik doe mijn werk omdat het moet, daarmee is alles wel gezegd.	729	219				<i>n</i>
948	76,9	23,1				%
Meestal vind ik het wel prettig om aan de werkdag te beginnen.	99	846				<i>n</i>
945	10,5	89,5				%
Ik vind mijn werk boeiend, elke dag opnieuw.	259	686				<i>n</i>
945	27,4	72,6				%
Ik heb plezier in mijn werk.	130	813				<i>n</i>
943	13,8	86,2				%
(-)Ik moet telkens weerstand bij mezelf overwinnen om mijn werk te doen.	808	120				<i>n</i>
928	87,1	12,9				%
	GEMID- DELDE	STD- DEV	% nee*	% ja*		N
	1.8	.25	11.8	88.2		904

* Cut point =]1.5

	1	2				
BEHOEFTE AAN HERSTEL	NEEN	JA				
Ik vind het moeilijk om me te ontspannen op het einde van een werkdag.	722	223				<i>n</i>
945	76,4	23,6				%
Mijn baan maakt dat ik me aan het eind van een werkdag nogal uitgeput voel.	528	400				<i>n</i>
928	56,9	43,1				%
Het kost me moeite om me te concentreren in mijn vrije uren na het werk.	778	165				<i>n</i>
943	82,5	17,5				%
Het kost mij over het algemeen meer dan een uur voordat ik helemaal hersteld ben van mijn werk.	653	291				<i>n</i>
944	69,2	30,8				%
	GEMID- DELDE	STD- DEV	% nee*	% ja*		N
	1.3	.34	66.8	33.2		909

* Cut point = J1.5

Samengevat vinden de respondenten dat :

- het werkritme en de hoeveelheid werk doenbaar is: 73.3% vindt dat ze nooit of zelden geconfronteerd worden met een te doorgedreven werkritme of hoeveelheid werk.
- ze voldoende de mogelijkheid hebben om hun kennis om te zetten in de praktijk: 62.1% van de respondenten vinden dat ze vaak tot steeds hun kennis kunnen gebruiken en/of leermogelijkheden hebben.
- ze kunnen rekenen op de sociale steun van hun chef en collega's: 78.5% van de respondenten vindt dat die steun vaak tot altijd aanwezig is.
- de mogelijkheid tot participatie gematigd is: 53.3% van de respondenten vinden dat ze nooit of slechts zelden de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan discussies of inbreng hebben omtrent beslissingen over hun werk.
- ze slechts zelden geconfronteerd worden met moeilijkheden met betrekking tot veranderingen binnen hun takenpakket (5.6% vindt dat ze vaak tot altijd worden geconfronteerd met dergelijke moeilijkheden),
- ze niet geconfronteerd worden met werkonzekerheid: 88.1% vindt dat ze nooit tot zelden hiermee geconfronteerd worden,

- ze plezier beleven op het werk: 87.1% van de respondenten leggen hier de nadruk op,
- iets meer dan een derde van de respondenten de behoefte heeft om na een werkdag eventjes te bekomen.

MODULE 2 – Fysieke arbeidsomstandigheden

	Wordt u tijdens uw werk geconfronteerd met:	1	2	3	4		
		NOOIT	SOMS	VAAK	ALTIJD		
HINDER	trillingen van werktuigen en machines?	516	207	145	69		<i>n</i>
	937	55,1	22,1	15,5	7,4		%
	lawaaihinder ?	356	276	200	106		<i>n</i>
	938	38,0	29,4	21,3	11,3		%
RISICO'S	extreme temperaturen?	418	373	113	37		<i>n</i>
	941	44,4	39,6	12,0	3,9		%
	gevaarlijke producten?	558	281	73	30		<i>n</i>
	942	59,2	29,8	7,7	3,2		%
FYSIEKE INSPANNING	gevaarlijke situaties, risico's op ernstige ongevallen?	473	339	94	29		<i>n</i>
	935	50,6	36,3	10,1	3,1		%
	fysiek zware taken?	365	335	198	47		<i>n</i>
	945	38,6	35,4	21,0	5,0		%
BAND WERK	ongemakkelijke of inspannende werkhoudingen?	303	390	199	50		<i>n</i>
	942	32,2	41,4	21,1	5,3		%
BEELDSCHERMWERK	repetitieve (steeds dezelfde) hand/armbewegingen?	269	286	244	145		<i>n</i>
	944	28,5	30,3	25,8	15,4		%
EL	beeldschermwerk ?	391	168	166	216		<i>n</i>
	941	41,6	17,9	17,6	23,0		%

DIMENSIES VAN MODULE 2	GEMIDDELDE	ST-DEV	% nooit tot soms*	% vaak tot altijd*	N
HINDER	1.8	.71	77.4	22.6	931
RISICO'S	1.7	.78	86.8	13.2	935
FYSIEKE INSPANNINGEN	2.0	.81	68.9	31.1	940
BANDWERK	2.3	1.04	58.8	41.2	944
BEELDSCHERMWERK	2.2	1.21	59.4	40.6	941

* Cut point =]2.5

Samengevat vinden de respondenten dat ze relatief weinig blootgesteld worden aan gevaarlijke situaties of hinder op de werkvloer; langs de andere kant vindt bijna een derde van de werknemers dat ze vaak tot altijd geconfronteerd worden met fysiek zware inspanningen, meer dan 40% zegt geconfronteerd te worden met bandwerk en nogmaals meer dan 40% zegt vaak tot steeds in aanraking te komen met beeldschermwerk.

MODULE 3 - Veiligheid

Bent u het afgelopen jaar	1	2				
	NEEN	JA				
getuige geweest van een arbeidsongeval?	822	101				<i>n</i>
923	89,1	10,9				%
betrokken geweest bij een arbeidsongeval?	837	86				<i>n</i>
923	90,7	9,3				%

	1	2	3	4	5		
VEILIGHEIDSKLIAMAAT	HELEMAAL NIET AKKOORD	NIET AKKOORD	AKKOORD/ NIET AKKOORD	AKKOORD	HELEMAAL AKKOORD		
In onze onderneming of organisatie is de veiligheid en de gezondheid van werknemers voldoende beschermd.	16	44	197	436	246		<i>n</i>
939	1,7	4,7	21,0	46,4	26,2		%
Het management is ernstig bezig met de preventie van risico's op het werk.	23	51	165	415	274		<i>n</i>
928	2,5	5,5	17,8	44,7	29,5		%
In ons bedrijf zijn productiviteit en veiligheid even belangrijk.	31	86	197	373	237		<i>n</i>
924	3,4	9,3	21,3	40,4	25,6		%
Ons bedrijf of organisatie investeert in de preventie van risico's op het werk.	18	65	177	412	245		<i>n</i>
917	2,0	7,1	19,3	44,9	26,7		%
De directe leiding moedigt veilig werken aan.	17	49	170	410	281		<i>n</i>
927	1,8	5,3	18,3	44,2	30,3		%
De directe leiding houdt rekening met mijn mening en suggesties over gezondheid en veiligheid op het werk.	37	71	247	358	196		<i>n</i>
909	4,1	7,8	27,2	39,4	21,6		%
Er zijn bij ons mensen die zich bezighouden met de gezondheid en de veiligheid van de werknemers.	57	50	152	341	317		<i>n</i>
917	6,2	5,5	16,6	37,2	34,6		%

De mensen die zich bij ons bezighouden met gezondheid en veiligheid van de werknemers zijn competent op dit vlak.	59	51	191	331	258		<i>n</i>
890	6,6	5,7	21,5	37,2	29,0		%
Er zijn expliciete regels om veilig te werken.	36	51	170	386	277		<i>n</i>
920	3,9	5,5	18,5	42,0	30,1		%
Ik heb een goede gezondheids- en veiligheidstraining gekregen.	94	126	215	314	165		<i>n</i>
914	10,3	13,8	23,5	34,4	18,1		%
Ik heb goede persoonlijke beschermingsmiddelen gekregen.	82	85	173	315	249		<i>n</i>
904	9,1	9,4	19,1	34,8	27,5		%
	GEMIDDELDE	ST-DEV		% niet akkoord*	% akkoord*		N
	3.8	.80		13.5	86.5		828

* Cut point =]3.0

Samengevat vinden de respondenten dat ze zeer weinig geconfronteerd worden (als betrokkene of getuige) met een arbeidsongeval; de grote meerderheid van de respondenten (86.5%) vindt dat er een veilig klimaat heerst binnen hun organisatie.

MODULE 4 – Gezondheid

GEZONDHEIDSPROBLEMEN	1	2	3	4	5		
	HELEMAAL NIET AKKOORD	NIET AKKOORD	AKKOORD/NIET AKKOORD	AKKOORD	HELEMAAL AKKOORD		
Ik lijk gemakkelijker ziek te worden dan andere mensen.	605	213	86	22	13		<i>n</i>
939	64,4	22,7	9,2	2,3	1,4		%
Ik verwacht dat mijn gezondheid snel achteruit zal gaan.	563	216	114	37	9		<i>n</i>
939	60,0	23,0	12,1	3,9	1,0		%
Mijn werk heeft een negatieve invloed op mijn gezondheidstoestand.	435	198	207	65	28		<i>n</i>
933	46,6	21,2	22,2	7,0	3,0		%
Mijn dagelijks leven wordt gehinderd door mijn gezondheidstoestand.	562	205	108	35	26		<i>n</i>
936	60,0	21,9	11,5	3,7	2,8		%
Ik word op mijn werk gehinderd door mijn gezondheidstoestand.	579	193	118	21	22		<i>n</i>
933	62,1	20,7	12,6	2,3	2,4		%
	GEMIDDELDE	ST-DEV		% niet akkoord*	% akkoord*		N
	1.5	.72		90.8	9.2		923

* Cut point =]3.0

Hebt u in de loop van de twee voorbije weken	1	2					
	NEEN	JA					
moeilijkheden gehad om de slaap te vatten?	648	291					<i>n</i>
939	69,0	31,0					%
pijn gehad aan uw ledematen ?	562	380					<i>n</i>
942	59,7	40,3					%
last gehad van aanslepende vermoeidheid ?	613	323					<i>n</i>
936	65,5	33,8					%
pijn gehad in uw nek of schouders ?	547	393					<i>n</i>
940	58,2	41,8					%
maag- of darmklachten gehad?	754	181					<i>n</i>
935	80,6	19,4					%
last gehad van hoofdpijn?	659	277					<i>n</i>
936	70,4	29,6					%
pijn gehad in uw borst- of hartstreek?	860	73					<i>n</i>
933	92,2	7,8					%
last gehad van rugpijn ?	554	381					<i>n</i>
935	59,3	40,8					%
tintelingen of een verdoofd gevoel	727	206					<i>n</i>

waargenomen in de ledematen?							
	933	77,9	22,1				%
een onrustige of verstoorde slaap gehad?		604	333				n
	937	64,5	35,5				%
		GEMIDDELDE	ST-DEV		% geen	% 1 en +	N
Score op 10 (optelling van de klachten)		3.0	2.64		23.6	76.4	910

		1	2	3	4	5	
		SLECHT	MATIG	GOED	ZEER GOED	UITSTEKEND	
Hoe beoordeelt u uw algemene gezondheidstoestand van de afgelopen twee weken?		26	169	381	261	110	n
	947	2,7	17,8	40,2	27,6	11,6	%
		GEMIDDELDE	ST-DEV		% slecht tot goed*	% goed tot uitstekend*	N
		3.3	.98		20.6	79.4	947

* Cut point =]3.0

		1	2	3	4	5	
		NIET	1 KEER	2 KEER	3 OF 4 KEER	5 KEER OF MEER	
Hoeveel keer bleef u de afgelopen 12 maanden thuis wegens ziekte of een ongeval? Zonder zwangerschapsverlof		400	312	140	61	25	n
	938	42,6	33,3	14,9	6,5	2,7	%
		GEMIDDELDE	ST-DEV		% nooit tot minder dan 2 keer*	% 2 keer of meer*	N
		1.9	1.04		75.9	24.1	938

* Cut point =]3.0

		DAGEN					
Hoeveel dagen bleef u de afgelopen 12 maanden thuis wegens ziekte of een ongeval?		18,03	<i>gemiddelde</i>	47,86	<i>st-dev</i>		
		851	<i>n</i>				
		% 0 dagen	% 1 tot 5 dagen	% 6 tot 10 dagen	% meer dan 10 dagen		N
		39,2	27,3	10,0	23,5		851

	1	2	3	4	5		
	NIET	1 KEER	2 KEER	3 OF 4 KEER	5 KEER OF MEER		
Hoe vaak bent u de afgelopen 12 maanden toch gaan werken terwijl u eigenlijk om gezondheidsredenen thuis had moeten blijven?	412	171	171	109	57		<i>n</i>
920	44,8	18,6	18,6	11,8	6,2		%
	GEMIDDELDE	ST-DEV		% nooit tot minder dan 2 keer*	% 2 keer of meer*		N
	2.2	1.28		63.4	36.6		920

* Cut point =]3.0

Samengevat vindt de grote meerderheid van de respondenten (90.8%) dat ze geen gezondheidsproblemen hebben; bijna 80% bestempeld hun gezondheidstoestand van de laatste twee weken als goed tot uitstekend. Bijna een vierde van de respondenten vermeld geen enkele klacht te hebben (al constateren we nochtans dat het aantal gerapporteerde klachten gemiddeld 3 is - met 10 voorgestelde klachten -). Vervolgens vermeld meer dan 75% van de respondenten dat ze minder dan twee keer thuis zijn moeten blijven wegens ziekte of een ongeval de laatste 12 maanden. Langs de andere kant constateren we wel dat 36.6% van de respondenten vermelden op z'n minst 2 keer zijn gaan werken gedurende de laatste 12 maanden terwijl ze eigenlijk thuis hadden moeten blijven omwille van gezondheidsredenen.

MODULE 5 – Werkcapaciteit

BEKWAAMHEDEN	1	2	3	4	5		
	HELEMAAL NIET AKKOORD	NIET AKKOORD	AKKOORD/NIET AKKOORD	AKKOORD	HELEMAAL AKKOORD		
De ervaring die ik verworven heb, heeft me goed voorbereid op de evoluties in mijn werk.	20	40	166	469	221		<i>n</i>
916	2,2	4,4	18,1	51,2	24,1		%
Ik haal de doelstellingen die ik mezelf stel in mijn job.	14	28	182	485	211		<i>n</i>
920	1,5	3,0	19,8	52,7	22,9		%
Ik ben voldoende gewapend om de eisen van mijn job het hoofd te bieden.	9	37	163	487	225		<i>n</i>
921	1,0	4,0	17,7	52,9	24,4		%
Wat er ook gebeurt op mijn werk, ik kan het gewoonlijk aan.	10	21	144	527	226		<i>n</i>
928	1,1	2,3	15,5	56,8	24,4		%
Wanneer ik geconfronteerd word met een probleem op mijn werk, dan vind ik meestal verschillende oplossingen.	10	23	162	522	208		<i>n</i>
925	1,1	2,5	17,5	56,4	22,5		%
Omdat ik kan terugvallen op mijn ervaring, kan ik kalm blijven wanneer ik op het werk geconfronteerd word met moeilijkheden.	9	40	198	461	219		<i>n</i>
927	1,0	4,3	21,4	49,7	23,6		%
	GEMIDDELDE	ST-DEV		% niet akkoord*	% akkoord*		N
	3.9	.65		5.1	94.9		903

* Cut point =]3.0

VERBETERING VAN DE CAPACITEITEN	1	2	3	4	5	
In welke mate is de laatste 5 jaren (...) veranderd	STERK VERMINDERD	VERMINDERD	ONVERANDERD	TOEGENOMEN	STERK TOEGENOMEN	
uw snelheid van werken	15	108	430	298	78	n
929	1,6	11,6	46,3	32,1	8,4	9
uw ambitie om iets te bereiken	31	106	419	269	103	n
928	3,3	11,4	45,2	29,0	11,1	9
uw motivatie om te gaan werken	28	125	515	179	81	n
928	3,0	13,5	55,5	19,3	8,7	9
de hoeveelheid werk dat u kan verzetten	9	84	433	329	71	n
926	1,0	9,1	46,8	35,5	7,7	9
de manier waarop u met veranderingen op de werkvloer omgaat	15	79	452	317	62	n
925	1,6	8,5	48,9	34,3	6,7	9
uw gezondheid	27	167	611	94	30	n
929	2,9	18,0	65,8	10,1	3,2	9
de energie die u kan opbrengen voor uw werk	16	141	541	179	52	n
929	1,7	15,2	58,2	19,3	5,6	9
	GEMIDDELDE	ST-DEV		% verminderd*	% toegenomen*	
	3.2	.65		26.8	73.2	9

* Cut point = 3.0

Samengevat heeft de overgrote meerderheid (94.9%) de indruk over goede competenties te beschikken. Procentueel zegt 75% van de respondenten dat ze vinden dat hun competenties toegenomen zijn maar gemiddeld gezien is het correcter om te zeggen dat de meerderheid vindt dat hun capaciteiten de laatste vijf jaren onveranderd zijn gebleven.

MODULE 6 – Blijfintentie

	1	2	3	4	5		
OP KORTE TERMIJN	NEEN, HELEMAAL NIET	EERDER NEEN	JA/NEEN	JA, ZEKER	JA, HEEL ZEKER		
Denkt u dat u uw huidige job binnen twee jaar nog kan uitvoeren?	32	42	145	391	328		<i>n</i>
938	3,4	4,5	15,5	41,7	35,0		%
Denkt u dat u uw huidige job binnen twee jaren nog wilt uitvoeren?	39	73	162	361	301		<i>n</i>
936	4,2	7,8	17,3	38,6	32,2		%
	GEMIDDELDE	ST-DEV		% neen*	% ja*		N
	3.9	.95		10.1	89.9		935

* Cut point =]3.0

	1	2	3	4	5		
OP LANGE TERMIJN	NEEN, HELEMAAL NIET	EERDER NEEN	JA/NEEN	JA, ZEKER	JA, HEEL ZEKER		
(-) Beangstigd de idee u dat u nog moet werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd?	198	183	254	154	139		<i>n</i>
928	21,3	19,7	27,4	16,6	15,0		%
(-)Denkt u er wel eens over om vroegtijdig op pensioen te gaan?	210	201	215	189	109		<i>n</i>
924	22,7	21,8	23,3	20,5	11,8		%
Verkiest u om zo lang mogelijk te blijven werken?	99	160	288	238	145		<i>n</i>
930	10,6	17,2	31,0	25,6	15,6		%
(-) Bent u van plan vroegtijdig op pensioen te gaan?	206	226	252	147	89		<i>n</i>
920	22,4	24,6	27,4	16,0	9,7		%
Wilt u blijven werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd?	135	181	285	215	111		<i>n</i>
927	14,6	19,5	30,7	23,2	12,0		%
	GEMIDDELDE	ST-DEV		% neen*	% ja*		N
	3.2	1.00		38.7	61.3		900

* Cut point =]3.0

Samengevat is de overgrote meerderheid van de respondenten (89.9%) redelijk zeker niet van job te veranderen op korte termijn; er is meer verdeeldheid onder de respondenten (61.3%) wat betreft het werken op lange termijn tot aan de wettelijke pensioenleeftijd.

WERKBAARHEID : SYNTHESE VAN DE ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN EN VERGELIJKING TUSSEN 2009 EN 2011

MODULE	DIMENSIE	label	2009	2011*	Δ
MODULE 1 : Psychosociale factoren	Werktempo en hoeveelheid werk	vaak tot altijd	29.1%	26.7%	- 2,40
	Gebruik van kennis en leermogelijkheden	nooit tot soms	39.2%	37.9%	- 1,30
	Sociale steun	nooit tot soms	20.5%	21.5%	+ 1,00
	Mogelijkheid tot participatie	nooit tot soms	49.5%	53.3%	+ 3,80
	Problemen met veranderingen in het takenpakket	vaak tot altijd	3.9%	5.6%	+ 1,70
	Jobonzekerheid	vaak tot altijd	13.9%	11.9%	- 2,00
	Plezier op het werk	neen	12.2%	11.8%	- 0,40
	Behoeftte aan herstel	ja	32.7%	33.2%	+ 0,50
MODULE 2 : Fysieke arbeidsomstandigheden	Hinder	vaak tot altijd	18.8%	22.6%	+ 3,80
	Risico's	vaak tot altijd	14.1%	13.2%	- 0,90
	Fysieke inspanningen	vaak tot altijd	28.0%	31.1%	+ 3,10
	Bandwerk	vaak tot altijd	37.3%	41.2%	+ 3,90
	Beeldschermwerk	vaak tot altijd	43.9%	40.6%	- 3,30
MODULE 3 : Veiligheid	Arbeidsongevallen (betrokkene)	ja	8.2%	9.3%	+ 1,10
	Veiligheidsklimaat	niet akkoord	19.5%	13.5%	- 6,00
MODULE 4 : Gezondheid	Gezondheidsproblemen	akkoord	8.9%	9.2%	+ 0,30
	Pijn/kwalen	minimum 1	72.9%	76.4%	+ 3,50
	Gezondheidstoestand laatste 2 weken	slecht tot goed	19.5%	20.6%	+ 1,10
	Aantal keren thuis (ziekte/ongeval)	2 keer of meer	24.5%	24.1%	- 0,40
	Aantal dagen thuis (ziekte/ongeval)	meer dan 10 dagen	22.2%	23.5%	+ 1,30
	Aantal keren op het werk (ziekte/ongeval)	2 keer of meer	32.0%	36.6%	+ 4,60
MODULE 5 : Werkcapaciteit	Bekwaamheden	niet akkoord	5.9%	5.1%	- 0,80
	Verbetering van de capaciteiten	verminderd	29.0%	26.8%	- 2,20
MODULE 6 : Blijftententie	Intentie om te blijven op korte termijn	neen	10.2%	10.1%	- 0,10
	Intentie om te blijven op lange termijn	neen	36.9%	38.7%	+ 1,80

*Cellen in het rood bij een verhoging van minstens 2% - Cellen in het groen bij een vermindering van minstens 2%

De samenvattende tabel op de vorige pagina toont de resultaten van de VOW/QFT afgenomen in 2009 en 2011. Deze gegevens geven de veranderingen weer in verband met moeilijke arbeidsomstandigheden. Een groot deel van de dimensies lijken min of meer stabiel gebleven te zijn, toch dient opgemerkt te worden dat binnen deze dimensies er voor sommige onderdelen verbeteringen waargenomen kunnen worden en voor anderen zijn de waarden afgenomen.

De opmerkelijke verbeteringen zijn te verklaren door het feit dat in 2011:

- minder werknemers hun ontevredenheid geuit hebben in verband met de veiligheid op het werk,
- minder werknemers aangegeven hebben dat ze vaak tot altijd moeten werken voor een computerscherm,
- minder werknemers gemeld hebben dat het werkritme of de hoeveelheid werk vaak tot altijd te zwaar is,
- minder werknemers een vermindering van hun werkcapaciteiten hebben aangegeven,
- minder werknemers gemeld hebben vaak tot altijd last te hebben van jobonzekerheid.

De achteruitgang van bepaalde dimensies is te wijten aan het feit dat in 2011 meer werknemers te kennen geven dat:

- ze zelden tot nooit de mogelijkheid hebben om te participeren,
- ze vaak tot altijd geconfronteerd worden met bandwerk,
- ze vaak tot altijd hinder ondervinden op het werk,
- ze vaak tot altijd geconfronteerd worden met fysiek zware inspanningen,
- ze minstens een lichamelijke klacht hebben,
- ze vaker naar het werk zijn gegaan terwijl ze eigenlijk thuis hadden moeten blijven om gezondheidsredenen.

VI. CORRELATIEANALYSES

In de onderstaande tabel worden de correlaties weergegeven tussen het item stress op het werk, de intentie om op lange en korte termijn bij de huidige werkgever te blijven werken en alle andere dimensies gemeten door de VOW/QFT: deze analyse geeft weer dat niet alle dimensies met dezelfde concepten samenhangen.

	STRESS OP HET WERK	INTENTIE OM TE BLIJVEN OP KORTE TERMIJN	INTENTIE OM TE BLIJVEN OP LANGE TERMIJN
Werkritme en hoeveelheid werk	,521**	-,252**	-,159**
Behoeftte aan herstel	,477**	-,317**	-,239**
Pijn/kwalen	,438**	-,348**	-,233**
Verbetering van de capaciteiten	-,253**	,458**	,327**
Plezier op het werk	-,245**	,454**	,294**
Bekwaamheden	-,221**	,426**	,230**
Gezondheidstoestand van de laatste twee weken	-,357**	,415**	,227**
Gezondheidsproblemen	,292**	-,409**	-,244**
Moeilijkheden met veranderingen in het takenpakket	,319**	-,352**	-,303**
Gebruik van kennis en leermogelijkheden	-,075*	,348**	,161**
Sociale steun	-,244**	,343**	,159**
Veiligheidsklimaat	-,200**	,317**	,068
Jobonzekerheid	,132	-,307**	-,073
Mogelijkheid tot participatie	-,116**	,308**	,161**
Aantal keren thuis (ziekte/ongeval)	,174**	-,164**	-,166**
Aantal dagen thuis (ziekte/ongeval)	,157**	-,197**	-,102**
Aantal keren op het werk (ziekte/ongeval)	,281**	-,166**	-,151**
Hinder	,045	-,098**	-,200**
Risico's	,080*	-,087**	-,153**
Fysieke inspanningen	,142**	-,189**	-,159**
Bandwerk	,089**	-,132**	-,076*
Beeldschermwerk	,142**	,067*	,001
Arbeidsongeval (betrokkene)	,050	-,104**	-,110**

*p < .05 ** p < .01

Stress op het werk hangt sterk samen (minstens /.40/) met werkritme en hoeveelheid werk, behoefte aan herstel en pijn/kwalen. De intentie om te blijven werken op een bepaalde plek op korte termijn hangt sterk samen (minstens /.40/) met verbetering van de capaciteiten, plezier op het werk, bekwaamheden, gezondheidstoestand van de laatste twee weken en omgekeerd met gezondheidsproblemen.

VII. KRUISANALYSES:

RELATIES TUSSEN DE VERSCHILLENDE DIMENSIES EN DE SOCIOPROFESSIELE

VARIABLEN

In deze kruisanalyses presenteren we het gemiddelde van elke dimensie, inclusief het item stress in relatie tot de socioprofessionele variabelen, alsook het resultaat van de statistische test (univariate anova) die weergeeft of de verschillen tussen de gemiddeldes significant verschillen of niet. Aangezien dat de significantie van een test beïnvloed wordt door de grote van de steekproef - en dit slechts als de steekproef een zekere omvang heeft - hebben de we het significantieniveau vastgelegd op 0.10. De significante resultaten zijn onderlijnd in het geel (NS = niet significante resultaten). De socioprofessionele variabelen die werden geselecteerd zijn geslacht, leeftijdscategorie, opleidingsniveau, type activiteit, sector (industrie of niet), alsook de totale anciënniteit en de anciënniteit bij de huidige werkgever (de correlaties worden berekend voor de verschillende dimensies in relatie tot de twee types anciënniteit).

STRESS OP HET WERK

... in functie van geslacht, leeftijdscategorie, opleidingsniveau, type activiteit, sector, anciënniteit en verantwoordelijk voor andere medewerkers (« leader »).

Ter herinnering, de scores gaan van 1.00 (nooit) tot 5.00 (altijd).

GESLACHT	STRESS
M	2.76
V	3.09
Δ p	.000

LEEFTIJD_4GR	STRESS
max 29	2.99
30-39	2.89
40-49	2.89
50+	2.50
Δ p	NS

OPLEIDINGSNIVEAU	STRESS
prim & sec inf	2.75
sec. sup.	2.76
sup & univ	3.06
Δ p	.000

ACTIVITEIT	STRESS
manueel	2.67
man & intell	2.98
intellectueel	3.02
Δ p	.000

SECTOR	STRESS
niet industrie	2.90
industrie	2.80
Δ p	NS

ANCIENNITEIT	STRESS
totaal	.04 ^{NS}
huidige werkgever	.12**

LEADER	STRESS
neen	2.79
ja	3.09
Δp	.000

De verschillende analyses geven aan dat er heel significante verschillen zijn wat betreft het stressniveau in relatie tot geslacht, opleidingsniveau, type activiteit en verantwoordelijk voor andere medewerkers:

- vrouwen rapporteren een hoger stressniveau op het werk dan mannen,
- de respondenten die hogere studies gelopen hebben geven een hoger stressniveau aan dan de personen die een lager opleidingsniveau hebben,
- de respondenten die een intellectuele job uitvoeren of waarvan hun werk zowel manueel als intellectueel is rapporteren meer stress te hebben dan de respondenten waarvan het werk hoofdzakelijk bestaat uit handarbeid,
- de respondenten die verantwoordelijk zijn voor de andere medewerkers rapporteren een hoger stressniveau dan de andere respondenten.

MODULE 1 – Psychosociale aspecten

... in functie van geslacht, leeftijdscategorie, opleidingsniveau, type activiteit, sector en anciënniteit

Ter herinnering, de scores gaan van 1.00 tot 4.00 voor de eerste 6 dimensies, en 1.00 tot 2.00 voor plezier op het werk en behoefte aan herstel.

GESLACHT	QUANTITY	LEARN	SUPPORT	PARTICIPATION	CHANGE	INSECURITY	PLEASURE	RECOVERY
M	2,18	2,67	2,93	2,51	1,59	1,65	1,81	1,27
F	2,18	2,70	2,99	2,50	1,57	1,59	1,85	1,30
Δp	NS	NS	NS	NS	NS	NS	.014	NS

Er werden geen significante verschillen vastgesteld wat betreft de verschillende dimensies van de psychosociale factoren in functie van het geslacht.

LEEFTIJ_4GR	QUANTITY	LEARN	SUPPORT	PARTICIPATION	CHANGE	INSECURITY	PLEASURE	RECOVERY
max 29	2,16	2,64	2,97	2,53	1,60	1,63	1,83	1,30
30-39	2,25	2,64	2,74	2,45	1,72	1,59	1,82	1,34
40-49	2,25	2,58	2,97	2,28	1,67	1,53	1,79	1,36
50+	2,05	2,52	3,04	2,63	1,70	1,54	1,84	1,20
Δp	NS	NS	.042	NS	NS	NS	NS	NS

Er werden geen significante verschillen vastgesteld wat betreft de verschillende psychosociale factoren in functie van de verschillende leeftijdscategorieën.

OPLEIDING	QUANTITY	LEARN	SUPPORT	PARTICIPATION	CHANGE	INSECURITY	PLEASURE	RECOVERY
prim & sec inf	2,14	2,56	2,91	2,46	1,56	1,64	1,79	1,31
sec. sup.	2,12	2,69	3,00	2,52	1,56	1,62	1,83	1,26
sup & univ	2,29	2,77	2,97	2,53	1,62	1,61	1,85	1,30
Δp	.000	.000	NS	NS	NS	NS	.028	NS

De respondenten met een hoog opleidingsniveau rapporteren een hoger werkritme en een grotere hoeveelheid werk maar ze hebben tegelijkertijd ook meer de mogelijkheid hun capaciteiten te gebruiken en bij te leren.

ACTIVITEIT	QUANTITY	LEARN	SUPPORT	PARTICIPATION	CHANGE	INSECURITY	PLEASURE	RECOVERY
manueel	2,12	2,51	2,93	2,40	1,57	1,63	1,78	1,29
man&intell	2,18	2,79	2,97	2,55	1,57	1,66	1,85	1,31
intellect	2,30	2,78	2,98	2,58	1,60	1,56	1,87	1,27
Δp	.001	.000	NS	.003	NS	NS	.000	NS

De respondenten met een intellectuele job geven aan een hoger werkritme en een grotere hoeveelheid werk te hebben vergeleken met de respondenten die tegelijkertijd een manuele en een intellectuele job hebben of enkel handarbeid uitvoeren.

De respondenten die een intellectuele job hebben of een activiteit uitvoeren die tegelijkertijd manueel en intellectueel is, melden meer mogelijkheden te hebben hun capaciteiten te gebruiken, bij te leren, meer te kunnen participeren en meer plezier te hebben op het werk dan werknemers die enkel handarbeid verrichten.

SECTOR	QUANTITY	LEARN	SUPPORT	PARTICIPATION	CHANGE	INSECURITY	PLEASURE	RECOVERY
niet industrie	2,19	2,71	2,95	2,50	1,59	1,56	1,85	1,29
industrie	2,17	2,64	2,97	2,51	1,57	1,73	1,79	1,28
Δp	NS	NS	NS	NS	NS	.000	.001	NS

De respondenten die werken in de industrie (secondaire sector) zeggen meer jobonzekerheid te hebben en minder plezier op het werk te beleven dan de werknemers van de andere sectoren.

ANCIËNNITEIT	QUANTITY	LEARN	SUPPORT	PARTICIPATION	CHANGE	INSECURITY	PLEASURE	RECOVERY
totaal	.03 ^{NS}	-.11**	-.13**	-.11**	.13**	-.04 ^{NS}	-.02 ^{NS}	.07*
huidige werkne	.09**	-.10**	-.12**	-.10**	.20**	-.06 ^{NS}	-.06 ^{NS}	.10**

De correlaties tussen de twee verschillende types anciënniteit en verschillende psychosociale factoren zijn zwak (al stellen we vast dat de meeste van de correlaties significant verschillend zijn van 0). De enige correlatie die vermeldenswaardig is, is die tussen anciënniteit bij de huidige werkgever en moeilijkheden ten gevolge van veranderingen binnen het takenpakket (0.20).

MODULE 2 – Fysieke arbeidsomstandigheden

... in functie van geslacht, leeftijdscategorie, opleidingsniveau, type activiteit,

verantwoordelijk voor andere medewerkers, sector en anciënniteit

Ter herinnering, de scores gaan van 1.00 tot 4.00.

GESLACHT	NUISANCE	DANGER	EXHAUSTION	REPETITIVE	DISPLAY
M	2,04	1,90	2,07	2,31	2,13
V	1,40	1,34	1,81	2,25	2,34
Δp	.000	.000	.000	NS	.007

Mannen melden meer geconfronteerd te worden met hinder en risico's op het werk, fysiek zware arbeidsomstandigheden en beeldschermwerk dan vrouwen.

LEEFTIJD_4GR	NUISANCE	DANGER	EXHAUSTION	REPETITIVE	DISPLAY
max 29	1,86	1,77	1,99	2,27	2,34
30-39	1,73	1,48	1,96	2,18	2,19
40-49	1,87	1,67	1,96	2,22	2,23
50+	1,53	1,53	1,55	2,00	2,32
Δp	NS	.035	.041	NS	NS

Er worden geen significante verschillen waargenomen wat betreft fysieke arbeidsomstandigheden in functie van de leeftijdscategorie.

OPLEIDING	NUISANCE	DANGER	EXHAUSTION	REPETITIVE	DISPLAY
prim & s inf	2,03	1,84	2,25	2,66	1,52
sec. sup.	1,90	1,76	2,10	2,41	2,01
sup. & univ	1,45	1,42	1,58	1,85	2,97
Δp	.000	.000	.000	.000	.000

De respondenten met een lager opleidingsniveau duiden aan meer geconfronteerd te worden met hinder, risico's, fysiek zware arbeidsomstandigheden, bandwerk en minder met beeldschermwerk.

ACTIVITEIT	NUISANCE	DANGER	EXHAUSTION	REPETITIVE	DISPLAY
manueel	1,97	1,79	2,26	2,66	1,40
man & intell	1,93	1,84	2,19	2,35	2,17
intellectueel	1,29	1,22	1,22	1,63	3,53
Δp	.000	.000	.000	.000	.000

De respondenten die hoofdzakelijk handarbeid verrichten, of intellectueel werk gecombineerd met handarbeid melden meer geconfronteerd te worden met hinder, risico's, fysiek zware arbeid, bandwerk en minder met beeldschermwerk dan respondenten die hoofdzakelijk een intellectuele functie hebben.

SECTOR	NUISANCE	DANGER	EXHAUSTION	REPETITIVE	DISPLAY
niet industrie	1,48	1,43	1,81	2,18	2,32
industrie	2,23	2,02	2,19	2,43	2,06
Δp	.000	.000	.000	.000	.001

De respondenten die werken in de industrie (secondaire sector) geven meer aan geconfronteerd te worden met hinder, risico's, fysiek zware arbeid, bandwerk en minder met beeldschermwerk dan respondenten uit andere sectoren.

ANCIENNITEIT	NUISANCE	DANGER	EXHAUSTION	REPETITIVE	DISPLAY
totaal	,07*	,04 ^{NS}	,01 ^{NS}	-,03 ^{NS}	-,01 ^{NS}
huidige werkgever	,07*	,06 ^{NS}	,01 ^{NS}	-,03 ^{NS}	,09**

De correlaties tussen de twee types anciënniteit en de verschillende dimensies van de fysieke arbeidsomstandigheden zijn zeer zwak.

MODULE 3 – Veiligheid

... in functie van geslacht, leeftijdscategorie, opleidingsniveau, type activiteit, verantwoordelijk voor andere medewerkers, sector en anciënniteit.

Ter herinnering, de scores gaan van 1.00 tot 2.00 voor de dimensie « injury » en van 1.00 tot 5.00 voor de dimensie « safety ».

GESLACHT	INJURY	SAFETY
M	1,12	3,82
V	1,07	3,72
Δ p	.005	NS

Vrouwen melden minder getuige of betrokkene geweest te zijn bij een arbeidsongeval dan mannen.

LEEFTIJD_4GR	INJURY	SAFETY
max 29	1,08	3,88
30-39	1,11	3,87
40-49	1,07	3,72
50+	1,05	3,97
Δ p	NS	NS

Er worden geen significante verschillen gemeten met betrekking tot veiligheid in functie van de leeftijdscategorie.

OPLEIDING	INJURY	SAFETY
prim & s inf	1,11	3,77
sec. sup.	1,10	3,81
sup. & univ	1,09	3,76
Δ p	NS	NS

Er worden geen significante verschillen gemeten met betrekking tot veiligheid in functie van opleidingsniveau.

ACTIVITEIT	INJURY	SAFETY
manueel	1,10	3,77
man & intell	1,13	3,73
intellectueel	1,07	3,84
Δ p	.010	NS

De respondenten die hoofdzakelijk een intellectuele activiteit hebben melden minder getuige of betrokkene geweest te zijn bij arbeidsongevallen.

SECTOR	INJURY	SAFETY
niet industrie	1,08	3,73
industrie	1,13	3,84
Δp	.001	.049

De respondenten die werken in de industrie melden meer betrokkene en getuige geweest te zijn van een arbeidsongeval.

ANCIENNITEIT	INJURY	SAFETY
totaal	-,03 ^{NS}	,03 ^{NS}
huidige werkgever	-,00 ^{NS}	,09**

De correlaties tussen de twee types anciënniteit en de dimensies van veiligheid op het werk zijn zwak.

MODULE 4 – Gezondheid

... in functie van geslacht, leeftijdscategorie, opleidingsniveau, activiteit, verantwoordelijk voor andere medewerkers, sector en anciënniteit

Ter herinnering, de mogelijke scores die toegekend kunnen worden, staan vermeld tussen [ ]

GESLACHT	[1.00-5.00] HEALTH_BAD	[0.00-10.00] PAIN10	[1.00-5.00] HEA_2_WEEK	[1.00-5.00] HEA_HOME	[0-366] HEA_HDAY	[1.00-5.00] HEA_WORK
M	1,50	2,65	3,35	1,85	17,33	2,12
V	1,40	3,48	3,17	2,05	19,01	2,21
Δp	NS	.000	.007	.005	NS	NS

Vrouwen melden meer kwalen, een minder goede gezondheidstoestand in het algemeen tijdens de laatste twee weken en dat ze meer thuis blijven om gezondheidsredenen dan mannen.

LEEFTIJD_4GR	[1.00-5.00] HEALTH_BAD	[0.00-10.00] PAIN10	[1.00-5.00] HEA_2_WEEK	[1.00-5.00] HEA_HOME	[0-366] HEA_HDAY	[1.00-5.00] HEA_WORK
max 29	1,56	2,94	3,23	1,84	27,48	1,89
30-39	1,56	3,46	3,06	1,97	15,47	2,17
40-49	1,51	3,51	3,18	1,98	34,85	2,17
50+	1,50	1,67	3,32	1,58	19,24	1,50
Δp	NS	.039	NS	NS	NS	NS

Er worden geen significante verschillen vastgesteld betreffende gezondheidsaspecten in functie van de leeftijdscategorie.

OPLEIDING	[1.00-5.00] HEALTH_BAD	[0.00-10.00] PAIN10	[1.00-5.00] HEA_2_WEEK	[1.00-5.00] HEA_HOME	[0-366] HEA_HDAY	[1.00-5.00] HEA_WORK
prim & s inf	1,49	3,12	3,15	2,02	28,05	2,20
sec. sup.	1,45	2,87	3,31	1,88	16,31	2,13
sup. & univ	1,43	3,05	3,33	1,91	12,11	2,17
Δp	NS	NS	NS	NS	.001	NS

De respondenten die niet hoger dan middelbaar geschoold zijn melden meer dagen thuis gebleven te zijn ten gevolge van ziekte of een ongeval dan de respondenten met een hoger opleidingsniveau.

ACTIVITEIT	[1.00-5.00] HEALTH_BAD	[0.00-10.00] PAIN10	[1.00-5.00] HEA_2_WEEK	[1.00-5.00] HEA_HOME	[0-366] HEA_HDAY	[1.00-5.00] HEA_WORK
manueel	1,53	2,94	3,23	1,96	22,47	2,13
man & intell	1,46	3,09	3,24	1,91	19,24	2,21
intellectueel	1,33	3,04	3,37	1,91	9,00	2,17
Δp	.003	NS	NS	NS	.003	NS

De respondenten die voornamelijk handarbeid verrichten melden meer gezondheidsproblemen te hebben en meer thuis gebleven te zijn ten gevolge van ziekte of een ongeval dan de respondenten die op z'n minst deels een intellectuele job hebben.

SECTOR	[1.00-5.00] HEALTH_BAD	[0.00-10.00] PAIN10	[1.00-5.00] HEA_2_WEEK	[1.00-5.00] HEA_HOME	[0-366] HEA_HDAY	[1.00-5.00] HEA_WORK
non industrie	1,42	3,01	3,29	1,90	15,62	2,11
industrie	1,52	2,98	3,26	1,98	21,84	2,24
Δp	.034	NS	NS	NS	NS	NS

Er worden geen significante verschillen vastgesteld binnen de dimensies die verwijzen naar het aspect gezondheid in functie van de sector waarin de respondenten tewerk gesteld zijn.

ANCIENITEIT	[1.00-5.00] HEALTH_BA D	[0.00-10.00] PAIN10	[1.00-5.00] HEA_2_WEEK	[1.00-5.00] HEA_HOME	[0-366] HEA_HDAY	[1.00-5.00] HEA_WORK
totaal	,09**	,03 ^{NS}	-,09**	-,05 ^{NS}	,10**	-,05 ^{NS}
huidigewerkn	,11**	,07*	-,13**	-,02 ^{NS}	,11**	-,00 ^{NS}

De correlaties tussen de twee types anciënniteit en de aspecten van gezondheid zijn zwak.

MODULE 5 – Werkcapaciteit

... in functie van geslacht, leeftijdscategorie, opleidingsniveau, activiteit, verantwoordelijk voor andere medewerkers, sector en anciënniteit

Ter herinnering, de scores gaan van 1.00 tot 5.00.

GESLACHT	COMPETENCE	CAP_INCREASE
M	3,99	3,26
V	3,89	3,21
Δp	.019	NS

Er worden geen significante verschillen vastgesteld binnen de verschillende dimensies van werkcapaciteit in functie van het geslacht.

LEEFTI_4GR	COMPETENCE	CAP_INCREASE
max 29	3,99	3,04
30-39	3,82	2,86
40-49	3,95	2,80
50+	4,04	2,90
Δp	NS	.020

Er worden geen significante verschillen vastgesteld binnen de verschillende dimensies van werkcapaciteit in functie van de leeftijdscategorie.

OPLEIDING	COMPETENCE	CAP_INCREASE
prim & s inf	3,92	3,17
sec. sup.	3,96	3,25
sup. & univ	3,96	3,27
Δp	NS	NS

Er worden geen significante verschillen vastgesteld binnen de verschillende dimensies van werkcapaciteit in functie van opleidingsniveau.

ACTIVITEIT	COMPETENCE	CAP_INCREASE
manueel	3,89	3,21
man & intell	3,95	3,22
intellectueel	3,99	3,30
Δp	NS	NS

Er worden geen significante verschillen vastgesteld binnen de verschillende dimensies van werkcapaciteit in functie van het type activiteit (handarbeid of intellectuele arbeid).

SECTOR	COMPETENCE	CAP_INCREASE
niet industrie	3,95	3,24
industrie	3,94	3,23
Δp	NS	NS

Er worden geen significante verschillen vastgesteld binnen de verschillende dimensies van werkcapaciteit in functie van het type sector.

ANCIENNITEIT	COMPETENCE	CAP_INCREASE
totaal	,02 ^{NS}	-,39**
huidige werkgever	-,08*	-,37**

Er worden negatieve correlaties vastgesteld tussen de twee types van anciënniteit en een verbetering in de capaciteiten: hoe sterker de totale anciënniteit en de anciënniteit bij de huidige werknemer toenemen, hoe slechter de capaciteiten zijn.

MODULE 6 – Blijfintentie

... in functie van geslacht, leeftijdscategorie, opleidingsniveau, activiteit, verantwoordelijk voor andere medewerkers, sector en anciënniteit

Ter herinnering, de scores gaan van 1.00 tot 5.00.

GESLACHT	STAY_SHORT	STAY_LONG
M	3,99	3,09
V	3,87	3,31
Δp	NS	.001

Vrouwen melden meer de intentie te hebben te werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd dan mannen.

LEEFTIJ_4GR	STAY_SHORT	STAY_LONG
max 29	3,93	3,10
30-39	3,75	2,85
40-49	3,50	2,81
50+	3,50	3,51
Δp	.022	.017

Er worden geen significante verschillen vastgesteld wat betreft de intentie om te blijven werken in functie van de leeftijdscategorie.

OPLEIDING	STAY_SHORT	STAY_LONG
prim & s inf	3,85	3,10
sec. sup.	3,98	3,10
sup. & univ	3,96	3,33
Δp	NS	.004

De respondenten met een hoger opleidingsniveau melden meer de blijfintentie te hebben om te werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd dan respondenten met een minder hoog opleidingsniveau.

ACTIVITEIT	STAY_SHORT	STAY_LONG
manueel	3,87	3,16
man & intell	3,99	3,18
intellectueel	3,96	3,22
Δp	NS	NS

Er worden geen significante verschillen vastgesteld wat betreft de intentie om te blijven in functie van het type van activiteit dat de werknemers uitvoeren.

SECTOR	STAY_SHORT	STAY_LONG
niet industrie	3,97	3,35
industrie	3,88	2,91
Δp	NS	.000

De werknemers die in de industriële sector werken melden minder de intentie te hebben te werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd dan werknemers uit andere sectoren.

ANCIENNITEIT	STAY_SHORT	STAY_LONG
totaal	-,12**	-,21**
huidige werkgever	-,14**	-,22**

Er worden negatieve correlaties vastgesteld (0.20), wat eerder zwak is, tussen totale anciënniteit en anciënniteit bij de huidige werkgever met de intentie om te blijven werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd: hoe hoger de anciënniteit, hoe minder de intentie te blijven werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd.

VIII. SAMENVATTING

STRESS. Aan de oude versie van de VOW/QFT werd in 2010 een nieuwe vraag met betrekking tot stress op het werk toegevoegd. De resultaten van deze vraag geven aan dat de meerderheid van de respondenten (54%) soms stress op het werk ervaart: 18% van de respondenten, bijna 1 werkkraft op 5, verklaart het grootste deel van de tijd tot altijd stress te ervaren op het werk. Uit de analyses blijkt dat er enkele risicogroepen bestaan:

1. vrouwen
2. « intellectuelen » :
  - a. respondenten die melden intellectuele arbeid of zowel handarbeid als intellectuele arbeid te verrichten;
  - b. respondenten die hogere studies gedaan hebben.
3. mensen die verantwoordelijk zijn voor andere medewerkers.

PSYCHOSOCIALE FACTOREN. De analyse van deze module heeft contrasterende resultaten opgeleverd:

- de positieve punten zijn de volgende :
  - o de respondenten worden slechts zelden geconfronteerd met moeilijkheden wat betreft veranderingen binnen hun takenpakket (5.6% meent vaak tot altijd geconfronteerd te worden met moeilijkheden),
  - o jobonzekerheid lijkt slecht zeer weinig aanwezig te zijn: 88.1% meldt nooit of zelden geconfronteerd te worden met jobonzekerheid,
  - o veel respondenten beleven plezier op het werk: 87.1 % van de respondenten leggen hier de nadruk op,
  - o sociale steun van de baas en collega's blijkt sterk aanwezig te zijn (vaak tot altijd voor 78.5% van de respondenten),
- de volgende punten zijn minder positief :
  - o werkritme en hoeveelheid werk: 73.3% van de respondenten menen nooit tot zelden geconfronteerd te worden met een te hoog werkritme of een te grote hoeveelheid werk maar bijna een vierde van de respondenten denkt het omgekeerde.

- gebruik van kennis: 62.1% van de respondenten denkt vaak tot altijd hun kennis te kunnen gebruiken of leermogelijkheden te hebben op het werk maar een derde van de respondenten vindt van niet,
- mogelijkheid tot participatie: algemeen genomen meent de helft van de respondenten nooit of zelden de mogelijkheid te hebben zich te mengen in discussies of mee beslissingen te kunnen nemen,
- de behoefte aan herstel na een werkdag is aanwezig bij meer dan een derde van de respondenten (33.2%).

Algemeen genomen hebben de respondenten die hogere studies genoten hebben en intellectuele arbeid leveren een hoger werkritme en een grotere hoeveelheid werk maar tegelijkertijd meer de mogelijkheid hun capaciteiten te gebruiken en te leren op het werk. De respondenten die intellectuele arbeid verrichten melden ook meer de mogelijkheid te hebben om te participeren en beleven meer plezier aan hun werk.

FYSIEKE ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN. De respondenten menen dat ze relatief weinig geconfronteerd worden met risico's of hinder in het kader van hun werk. Langs de andere kant meent een derde van de respondenten vaak tot altijd geconfronteerd te worden met fysiek zware arbeid, meer dan 40% meldt vaak tot altijd geconfronteerd te worden met bandwerk of beeldschermwerk. Ook kunnen we zonder al te veel verwondering vaststellen dat niet elke groep van werknemers aan evenveel fysieke risico's wordt blootgesteld.

- mannen melden meer geconfronteerd te worden met hinder, risico's, fysiek zware arbeid en beeldschermwerk dan vrouwen,
- de respondenten met een minder hoog opleidingsniveau en de respondenten die hoofdzakelijk handarbeid verrichten of zowel intellectuele arbeid als handarbeid en de respondenten uit de industrie melden meer geconfronteerd te worden met hinder, risico's, fysiek zware arbeid, bandwerk en beeldschermwerk.

VEILIGHEID. In het algemeen vinden weinig respondenten (rond de 10%) dat ze geconfronteerd worden, als betrokkene of getuige, met een arbeidsongeval; de grote meerderheid van de respondenten (86.5%) vindt ook dat er een veilig klimaat heerst binnen hun organisatie.

GEZONDHEID. Het merendeel van de respondenten (90.8%) menen geen gezondheidsproblemen te hebben, bijna 80% meldt dat ze vinden dat hun gezondheidstoestand van de laatste twee weken goed of zelfs uitstekend is. Bijna een kwart van de respondenten meldt geen enkele klacht, zelfs het aantal gerapporteerde klachten blijft gemiddeld beperkt tot 3 (van de 10 die worden voorgesteld). Meer dan 75% van de respondenten melden dat ze slecht minder dan twee keer thuis gebleven zijn in de loop van de voorbije maanden wegens ziekte of een arbeidsongeval. Er wordt echter ook opgemerkt dat meer dan een derde van de respondenten (36.6%) ten minste twee keer de 12 voorbije maanden is gaan werken ook al hadden ze eigenlijk thuis moeten blijven wegens gezondheidsredenen.

Niet elke groep meldt dezelfde gezondheidsproblemen: vrouwen geven aan meer kwalen te hebben, een minder goede gezondheidstoestand te hebben ervaren de laatste twee weken en vaker thuis gebleven te zijn omwille van gezondheidsredenen dan mannen. De respondenten die niet meer dan een middelbare scholing gelopen hebben, melden het meeste thuis gebleven te zijn omwille van ziekte of een arbeidsongeval dan respondenten met een hoger opleidingsniveau; de respondenten die als hoofdactiviteit handarbeid verrichten hebben meer gezondheidsproblemen en blijven vaker thuis ten gevolg van ziekte of een arbeidsongeval.

WERKBEKWAAMHEID. De grote meerderheid van de respondenten (94.9%) vindt dat ze beschikken over goede competenties; bijna 75% van de respondenten meent dat hun capaciteiten verbeterd zijn maar gemiddeld gezien is het correcter te zeggen dat de meerderheid vindt dat hun bekwaamheden onveranderd gebleven zijn de laatste 5 jaren. Er worden sterke correlaties waargenomen tussen de twee types anciënniteit en een verbetering van de capaciteiten: hoe meer de totale anciënniteit en de anciënniteit bij de huidige werkgever verhogen, hoe meer de capaciteiten verminderen. Dit resultaat sluit nauw aan bij de problematiek omtrent het loopbaanplafond die welgekend is in de HR. De resultaten kunnen dan ook een motivatie betekenen voor het Human Resource Management om eens stil te staan bij het carrièretraject van de oudere werknemers.

BLIJFINTENTIE De grote meerderheid van de respondenten (89.9%) is redelijk zeker te kunnen blijven werken op zijn huidige werk op korte termijn; langs de andere kant zijn de respondenten (61.3%) meer verdeeld wat betreft het te blijven werken op lange termijn tot aan de wettelijke pensioenleeftijd. Er worden enkele verschillen vastgesteld wat betreft de blijfintentie bij de huidige werkgever tussen de verschillende groepen: mannen die een hoger opleidingsniveau hebben en de mensen die werken in de industrie melden minder de intentie te hebben om te blijven werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd dan de anderen.

De resultaten die hierboven vermeld worden, maken duidelijk dat de risicogroepen voor fysiek zware arbeidsvoorwaarden, gezondheidsaspecten en blijfintentie vooral mannen, handarbeiders en mensen uit de industrie zijn.

Met de toevoeging van de vraag omtrent stress op het werk, zien we dat er wederom enkele groepen naar voren geschoven worden die gevoelig zijn voor stress, namelijk vrouwen, mensen wiens job voornamelijk uit intellectuele arbeid bestaat en de hiërarchische verantwoordelijken.

Het wordt hierdoor duidelijk dat niet elke groep geconfronteerd wordt met dezelfde problematiek: dit gegeven onderstreept des te meer het belang van een risicoanalyse die afgestemd is op een specifieke groep.